

Vem kan läsa vilken bok?

En studie om pojkars och flickors tankar om böcker

Institutionen för humaniora
Handledare: Jenny Björklund
Examinator: Ulf Carlsson
GO1193
VT 2009

Emelie Arnoldsson

Sammanfattning

Finns det böcker bara för flickor och bara för pojkar? Den frågan har ställts till en barngrupp för att deras åsikter ska synliggöras i en debatt om könsroller som bara förs av vuxna. Genom samtal har barnen fått berätta sina tankar om skönlitteratur relaterat till pojkar och flickor. Gruppen har varit enig i sin åsikt om att det inte finns pojk- respektive flickböcker. De menar att var och en själv bestämmer vad den vill läsa om. Det är barnens personliga intressen som avgör. Men den slutsatsen kom barnen fram till först efter diskussioner i grupperna. Från början var alla barnen inte överens. I samtalen kom andra aspekter av skönlitteratur upp. Egenskaper som en bra bok skulle ha, enligt alla barnen, var spänning och humor. Den skulle helst handla om mysterier, historier, sporter eller djur. Några av barnen ansåg från början att det var skillnad på pojkar och flickor och att de därför inte läser samma böcker. De uttryckte att barn har olika egenskaper beroende på vilket kön de har. Det visade att stereotypa könsroller började få fäste hos dem. Men tillsammans i grupperna kom barnen till slut fram till att alla böcker passade för alla barn.

Nyckelord

Barnlitteratur, könsroller, barnperspektiv

Engelsk titel: Who can read what book? A study of boys' and girls' thoughts on books.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
2 Bakgrund	2
2.1 Bakgrund och tidigare forskning.....	2
2.1.1 Barnbokens utveckling.....	2
2.1.2 Genusperspektiv på barnlitteratur	3
2.2 Teoretisk bakgrund.....	4
2.2.1 Könroller.....	4
2.2.2 Könroller i barnlitteratur.....	5
3 Metod och material	7
3.1 Metod.....	7
3.1.1 Urval.....	8
3.1.1.1 Deltagare.....	8
3.1.1.2 Litteratur.....	8
3.1.2 Genomförande.....	10
3.2 Materialbearbetning.....	10
3.3 Etiska aspekter.....	11
3.4 Metod- och materialkritik.....	12
4 Resultat och analys.....	14
4.1 Barnens tankar om pojkböcker och flickböcker.....	14
4.2 Barnens tankar om könroller och böcker.....	18
4.3 Böckerna i den empiriska studien.....	24
4.3.1 Husflugan Bertil flyttar hemifrån.....	25
4.3.2 Kasper i Italien.....	26
4.3.3 Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden.....	27
4.3.4 Taekwondo är tuffast.....	27
4.3.5 Spöket med handskarna.....	29
4.3.6 Dockan som grät.....	31
4.3.7 Tusse med tassen.....	32
4.3.8 Bozze den snälla polisen.....	33
4.3.9 sammanfattning av det empiriska materialet.....	34
4.4 Slutsats av resultatet.....	35
5 Fortsatt forskning.....	38
Referenser.....	39
Empiriskt material.....	41
Bilaga 1.....	42

1 Inledning

Det finns undersökningar som visar vikten av att barn läser och att innehållet i den litteratur som de kommer i kontakt med hjälper till att bygga upp såväl ordförråd som självbild. En annan aspekt av skönlitteratur är att den förmedlar de könsroller som finns i samhället. Många litteraturanalyser som finns att tillgå visar att stereotypa könsroller i barnböcker förekommer i mycket hög grad. Skönlitteratur hjälper barnet att ”göra kön” och överför de normer och värderingar som samhället besitter. Därför anser jag att det är intressant att undersöka om barn upplever böcker ur ett genusperspektiv. Tycker de att det finns böcker bara för pojkar och bara för flickor och att alla därför inte kan läsa allt? Eller upplever barn att det inte finns några stereotypa könsroller i den skönlitteratur som de kommer i kontakt med? Genom att samtala om könsroller med barnen får man också en inblick i deras tankar om ämnet. En undersökning av dessa frågor saknas idag och kan ge en komplettering till de redan existerande studier som finns om barn och läsning.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur barn upplever den skönlitteratur som de kommer i kontakt med ur ett könsrollsperspektiv. Anser de att det finns pojk- respektive flickböcker och vill de i så fall läsa den kategori som de själva inte tillhör? Om barnen upplever att det finns skönlitteratur kopplat till genus, vad är det i så fall som utmärker de böckerna och hur kan barnen känna igen det? Hur upplever barnen de stereotypa könsroller som finns i samhället? Det resultat som framkommer av undersökningen ger en bild av hur det ser ut i den barngrupp som medverkat.

2 Bakgrund

Under rubriken bakgrund kommer olika aspekter av skönlitteratur för barn att tas upp. Det första avsnittet behandlar delar av den tidigare forskning som finns och det andra avsnittet ger en teoretisk genomgång av stereotypa könsroller i allmänhet och i barnlitteratur..

2.1 Bakgrund och tidigare forskning

Den tidigare forskningen tar upp barnbokens historia och visar vilken utveckling genren har genomgått. Det visar hur pojkar och flickor framställs i böcker och vad barn väljer att läsa om. Det är relevant för undersökningen eftersom det i stor utsträckning fortfarande finns traditionella ideal kvar från början av 1900-talet i böckerna på 2000-talet.

2.1.1 Barnbokens utveckling

Barnboken är en litterär genre som kom till under 1700-talet. Från början anpassade man, förkortade och skrev om böcker för vuxna till ett enklare språk som barnen skulle förstå (Nettervik, 2002: 99–104). Innehållet i litteraturen för barn har ändrats med tiden. På 1700- och 1800-talet var det främst sagor eller böcker med en realistisk handling som fanns att läsa. Innehållet i böckerna handlade i de flesta fall om barnuppfostran. Barn skulle läsa om att bli en bra medmänniska med god moral och gott uppförande. Pojkar och flickor läste olika böcker då man ansåg att de behövde lära sig om olika saker. För flickor handlade böckerna i stor utsträckning om att växa upp och bli kvinna och mor. För pojkarna var utbildning, att skaffa sig ett yrke och kunna försörja sig och sin familj det viktigaste innehållet (Furuland & Örvig, 1986: 206–210). Under 1900-talets första hälft blev marknaden för pojk- och flickböckerna större och likaså skillnaderna i böckernas innehåll. Pojkböckerna handlade i de flesta fall om resor runt hela jorden och om äventyr. Huvudpersonen var av manligt kön och hade högre status än kvinnorna. Han utförde gärna hjältedåd eller hjälpte någon i nöd och målet var att bli en riktig man som klarade sig själv. Flickböckernas handling höll sig mer inom hemmet och tog upp vardagliga problem och familjesituationen. Huvudpersonen var en flicka som antingen betedde sig opassande och behövde tuktas eller som var godhjärtad, älskvärd och hjälpte andra. För att tydligt markera vilken kategori böckerna tillhörde använde B. Wahlströms Förlag, som dominerade marknaden för barn- och ungdomslitteratur i början av 1900-talet, sig av bokrygggar med olika färger. Grön bokrygg signalerade att det var en pojkbok medan röd bokrygg visade att det var en flickbok. B. Wahlströms ungdomsböcker är relevanta då barn fortfarande läser dem på 2000-talet (Andrae, 2001: 32–40, 46–254).

På 1960-talet skedde en förändring i samhället som spelat stor roll för barnböckernas historia. Kvinnan började frigöra sig och den kvinnliga rollen diskuterades och ifrågasattes. Det ledde till att även mannens roll förändrades samt samhället i stort. Resultatet blev att barnboken blev föremål för en reform där pojkarnas och flickornas roller granskades. Orsaken var att man ansåg att barn behövde förebilder av det positiva slaget och barnboken var ett sätt att nå ut till många, både barn och vuxna. Motiv som började skildras i barnboken kunde till exempel vara en mamma som arbetade, en pappa som var hemma och tog hand om barnen och hushållet, föräldrar som skiljde sig, en flicka som var vild och äventyrlig eller en känslig och försiktig pojke (Kåreland, 2001: 96–113). Benämningarna pojk- och flickböcker försvann alltmer och istället kallade man all litteratur för barn- och ungdomsböcker. Både pojkar och flickor skulle kunna läsa alla böcker och så är det fortfarande för barnen på 2000-talet (Kåreland & Lindh-Munther, 2005: 113–114).

På 1980-talet sker ännu en utveckling i genren barnlitteratur. Författarna skriver i många fall både djupare och mer om olika ämnen än tidigare (Kåreland, 1986: 430–432). Paterson (2001) som är författare ställer sig frågan varför man ska skriva om vanliga människor. Det är mer intressant att skriva om ovanliga människor menar hon. Det är ingen idé att skriva om saker som redan har blivit skrivna om. Innehållet i barnböcker går från det vardagliga till mer ovanliga händelser (Paterson, 2001: 24–29). Böckerna blandar fantasi och verklighet och innehåller karaktärer som bryter mot de normer som finns i samhället. Samtidigt finns de traditionella könsrollerna kvar till stor del. Innehållet i böcker förmedlar i stor utsträckning de förväntningar som finns på barnen och visar stereotypa schablonbilder av hur flickor och pojkar ska vara (Kåreland, 2001: 116–121).

2.1.2 Genusperspektiv på barnlitteratur

Det finns undersökningar av barnlitteratur som tar upp olika aspekter av ämnet. Ett genusperspektiv som visar att pojkar och flickor framställs på olika sätt i skönlitteratur ger en bild av vad barn får för upplevelser då de läser B. Wahlströms ungdomsböcker (se Andrae, 2001). Flertalet forskare har kommit fram till liknande slutsatser i andra undersökningar (se Andersson & Druker, 2008). En annan aspekt som undersökningar har lyft fram är att flickor och pojkar väljer att läsa olika böcker. På de förskolor och skolor som ingick i en undersökning 2007 visade resultatet att både barnen och deras lärare till stor del valde böcker som innehöll ett traditionellt könsmonster. Det var pojkarna i böckerna som stod för det

busiga och flickorna var lugna och duktiga. Resultatet visade också att i de flesta böcker som barnen kom i kontakt med var huvudpersonen en pojke (Martvall & Tärnholm, 2007: 36–38). Enligt Kåreland (2005) visar forskning att barnböcker domineras av en manlig huvudperson. Det kan bero på att utbudet i stort domineras av böcker skrivna på det sättet (Kåreland, 2005: 25–26). Undersökningen av Martvall & Tärnholm (2007) visade vidare att pojkar och flickor i stor utsträckning valde att läsa böcker med en person av sitt eget kön i huvudrollen. Pojkar valde det i något större utsträckning än flickor. Om huvudpersonen hade ett typiskt ”flickaktigt” beteende i boken valde enbart flickor att läsa den. Däremot valde både pojkar och flickor att läsa en bok där huvudpersonen hade ett mer ”pojaktigt” beteende (Martvall & Tärnholm, 2007: 36–38). Även andra forskare har kommit fram till samma slutsats om barns val av böcker (se Jönsson, 2007).

2.2 Teoretisk bakgrund

För att få förståelse för vad som menas med stereotypa könsroller tar teoriavsnittet upp vad forskare anser att fenomenet innebär och visar vad som traditionellt anses vara manligt och kvinnligt. Avsnittet tar också upp hur barn skapar sin könsidentitet och hur könsrollerna framställs i barnlitteraturen. För undersökningen är det relevant eftersom det ger en bild av hur könsroller skapas och på sätt kan man se om barnen är medvetna om vilka dessa roller är

2.2.1 Könsroller

Ingen människa kommer till världen som kvinnlig eller manlig, men förväntningarna på barnet anpassas direkt vid födelsen (Einarsson & Hultman, 1984: 14–15). Barn vet om de är en flicka eller en pojke från mycket tidig ålder. Redan då barnet är 2 år kan de uppfatta och sätta ord på sin könsidentitet. Föräldrarna och omgivningen förklarar vilket kön barnet tillhör och konstruerar ett accepterat beteende åt honom eller henne. Vilka kläder, färger, leksaker och lekar man låter barnet komma i kontakt med hjälper till att visa barnet vilket kön det tillhör. Vad man uppmuntrar barnet till och hur man talar till det spelar också roll. I samspel med andra formas barnet in i rollen som pojke eller flicka (Elvin-Nowak & Thomsson, 2003: 21–25).

Barn får olika egenskaper beroende på om de är flickor eller pojkar. Genom att iaktta och härma och bli belönad samt uppmuntrad för olika saker växer barnet in i rollen (Hessellund, 1970: 69–78). Hägglund (1984) genomförde en undersökning bland föräldrar och

förskolepersonal på 1980-talet och fick fram resultat som styrker föregående påstående. Alla vuxna ansåg att pojkarna var mer livliga än vad flickorna var. Flickorna var istället mer stillsamma och funderade mera. Pojkar ansågs i högre grad vara jobbigare än flickor och mer fallna att hamna i konflikter med andra barn och även med vuxna (Hägglund, 1984: 88–102). Även undersökningar från 2000-talet visar att pojkar och flickor i skolan beter sig och får ett bemötande från omgivningen som skiljer sig åt. Det är pojkarna som i de flesta fall bryter mot reglerna och stör i en barngrupp. Flickorna får mindre utrymme, både kroppsligt och till att uttrycka sig med talet. De kräver inte heller uppmärksamhet i lika stor utsträckning som pojkarna gör (Kåreland & Lindh-Munther, 2005: 64–66).

Det ger inte bara negativa effekter att tilldela barn egenskaper som överensstämmer med de könsroller som finns i samhället. Einarsson & Hultman tar upp att det finns en debatt om vikten av att barn kan identifiera sig med ett kön. Att barn behöver känna sig säkra i sin roll som pojke eller flicka för att kunna utvecklas på ett så positivt och bra sätt som möjligt (Einarsson & Hultman, 1984: 17). I skolan behöver lärarna känna till vilken könsteori de har för att kunna arbeta vidare med jämställdhet i verksamheten. Om man har en teori där man ser pojkar och flickor som lika, olika eller ett komplement till varandra spelar roll i arbetet med barnen (Molloy, 1992: 44–49).

2.2.2 Könsroller i barnlitteratur

Analyser av barnböcker visar att de könsroller som följt människan under lång tid fortfarande finns kvar i allra största grad. Könsrollerna befästs tidigt hos barn och de stereotipa mallar som finns förstärks på grund av att hela samhället genomsyras av dem. Barnboken är ett sätt att leda barnen på det spår som samhället anser vara rätt. Därför innehåller barnboken i många fall förutfattade meningar om vad som anses vara ett accepterat beteende för pojkar och flickor (Louie, 2001: 142–149). Barnen formas att bli på ett manligt eller kvinnligt vis. I barnböcker av äldre datum blir dessa roller tydliga genom att flickorna leker med dockor, syr eller lagar mat och uppmanas att bli friska, sunda och glada i sinnet. Pojkarna är utomhus, bygger kojor eller går på äventyr och uppmanas att hålla kropp och sinne i trim för att utvecklas på ett så positivt sätt som möjligt (Wolgast, 1986: 217–221). Detta resonemang överensstämmer med Andraes tolkning av B. Wahlströms ungdomsböcker där de kvinnliga och manliga idealen och mönstren är tydliga. I böckerna har flickorna personliga drag som exempel innebär att de ska vara förnuftiga, behärskade, lugna, vackra, naturliga, rara, omtänksamma, hjälpsamma, ärliga, prydliga och duktiga. Pojkarna har helt andra ideal att

leva upp till. I böckerna har de ett kontrollerat beteende, en stark och frisk kropp, är smarta, lojala, hjälpsamma, modiga, äventyrliga och ansvarstagande. Eftersom barnböckerna i början av 1900-talet speglade hur samhället såg på barnen gav de läsaren ett ideal att sträva efter även i verkligheten (Andrae, 2001: 97, 208).

Ett ämne som alltid har funnits i barnböcker är djur. Forskare menar att det kan bero på olika saker. Man har under de närmsta hundra åren sett barn som oskuldsfulla eller okontrollerbara, egenskaper som människan förknippar djur med. Att använda djur som metaforer är därför ett sätt att skapa distans till verkligheten men ändå fånga barnen med berättelsen. Det innebär också att man kan skapa händelser som utvecklar barnens empati på ett mer neutralt sätt genom att inte använda barn i berättelserna (Lassén-Seger, 2008: 113–117). I de böcker som om djur tillsätter författaren eller illustratören karaktärsskapande ord eller bilder som visar om djuret är en pojke eller flicka. Huvudpersonerna och andra karaktärer tilldelas inte bara ett kön utan också egenskaper som antingen matchar eller går emot de könsroller som anses vara normen i samhället. En flicka som är vild och har ett häftigt humör går inte klädd i klänning utan har då oftast byxor eller andra manligt associerade attribut (Chatton, 2001: 57–64). Kläder är ett sätt att markera sin könsidentitet och sin status, menar forskare. Det används både i verkligheten och i barnlitteratur (Grettve, 2008: 27–38).

Även om det råder en debatt om könsrollerna i samhället och vikten av att uppmärksamma fenomenet, speciellt i barnböcker, finns könsrollerna kvar och kommer att göra under lång tid. Att genren barnlitteratur har fått utstå mycket kritik kan leda till en förbättring. Men genren är svår att förändra eftersom det är barn som är läsarna. De är distanserade från böckerna genom att det är vuxna som skriver, recenserar, köper och kritiserar dem. Barns tankar och åsikter hamnar därför utanför debatten. Det är de vuxna i samhället som bär ansvaret för vad barn möter för innehåll i sin läsning och som behöver bli mer upplysta om könsroller i barnlitteraturen. Debatten har gett en positiv effekt genom att utbudet inom genren växer och på 2000-talet kommer fler och fler böcker för barn med ett varierat innehåll som både är igenkännande och som ger en ny upplevelse för läsaren (Kåreland, 2001: 38–39, 16–18). Den här undersökningen ger en röst åt barnens tankar och åsikter om ämnet.

3 Metod och material

Under rubriken metod och material kommer val av metod att presenteras. Hur urvalet gått till, valet av skönlitteratur till undersökningen och genomförandet av studien kommer också att tas upp. Aspekter som är av etisk karaktär samt kritik av den valda metoden kommer att avsluta den här delen.

3.1 Metod

Metoden som användes var forskningssamtal. Det är barnens egna erfarenheter och åsikter som var av intresse i sammanhanget och det kommer främst fram om man får tala om saken och då i samspel med andra. Eftersom undersökningen gäller flertalet barn användes en metod där barnen inte bara samtalade med mig som intervjuvare utan också med andra barn. Den här metoden går under namnet fokusgrupp (Kvale, 1997: 13–14, 97). En fokusgrupp innebär att en forskare samlar en grupp människor och samtalade och diskuterar ett specifikt ämne. Man kan beskriva det som en slags gruppintervju där forskaren leder gruppen och samlar in data till sin undersökning. Eftersom syftet med den här undersökningen var att få fram barnens åsikter, ansåg jag att ett arbete med fokusgrupper var ett bra alternativ. Att samlas i en liten grupp gav barnen en möjlighet att våga berätta vad var och en tyckte och diskutera saker som de inte hade förstått eller höll med om. Det är vad varje individ säger och uttrycker som är de data som forskaren kommer att använda sig av. Det är åsikterna och inte samverkan i gruppen som är relevant (Wibeck, 2000: 23–26).

Att använda samtal som forskningsmetod innebär att man låter varje individ som medverkar komma till tals och berätta sina åsikter och tankar om ämnet. Forskningen blir kvalitativ och metoden benämns som en kvalitativ forskningsintervju (Kvale, 1997: 34–40). Fokusgrupper och samtal är en metod att använda som forskare om man vill att objektet ska kunna svara fritt utan att vara styrd av frågeformulär och svarsalternativ. Istället för observationer är det upp till objektet att förklara vad han eller hon menar på ett mer utförligt sätt och det kan ge en mer rättvis bild av objektets åsikter (Wibeck, 2000: 37–39). Det innebär att man tillsammans med objektet skapar ett samtal där man bearbetar ett specifikt ämne. Samtalet utvecklar eller utvidgar både intervjuarens samt objektets kunskaper och förståelse om temat. Det är dock inte heller ett helt öppet samtal utan det är upp till intervjuaren att se till att objektet håller sig till ämnet (Kvale, 1997: 34–40). Ett samtal av det här slaget kallas för en riktad öppen intervju

där ett ämne ligger i fokus men där intervjuaren fördjupar och följer upp med frågor (Lantz, 2007: 29–33).

3.1.1 Urval

Valet att låta undersökningen genomföras på barn i åldern 7–8 år grundades på det faktum att Elvin-Nowak & Thomsson (2003) skriver att könsroller konstrueras från mycket tidig ålder. Eftersom jag under min verksamhetsförlagda utbildning vid Växjö universitet kommit i kontakt med barn i årskurs 1 valde jag att återgå till dem. Barnen bör ha börjat skolan och lärt sig att läsa eftersom undersökningen handlar om det. Jag har genomfört studien vid ett så tidigt skede som möjligt när barnen börjat läsa för att se om det redan finns tankar och åsikter om könsroller hos barnen efter drygt en termin i skolan. Valet av skola grundades därför på kontakter.

3.1.1.1 Deltagare

Undersökningen skedde genom samtal i fokusgrupper om fyra barn i varje grupp. Sammantaget deltog 20 barn i undersökningen. Urvalet gjordes på en skola i en mellanstor stad i södra Sverige. Barnen var 7–8 år gamla och kände varandra. Eftersom jag tidigare kommit i kontakt med barnen kände de till mig och hindret att en okänd person skulle undersöka deras åsikter kringgick man. Vid grupperingen om fyra barn valdes både pojkar och flickor i samma grupp för att få bådars syn samtidigt på litteraturen. På så sätt kunde man utbryta om det fanns några likheter och skillnader i pojkars och flickors tankar och åsikter och ge underlag för en diskussion.

Grupperna:

Grupp 1 består av 3 flickor och 1 pojke

Grupp 2 består av 2 flickor och 2 pojkar

Grupp 3 består av 3 flickor och 1 pojke

Grupp 4 består av 2 flickor och 2 pojkar

Grupp 5 består av 1 flicka och 3 pojkar

3.1.1.2 Litteratur

Inför undersökningen valdes 8 böcker ut för att intervjuerna skulle fokusera på samma litteratur och ge en bild av vad barnen ansåg om just dessa böcker. Det gav en möjlighet att se likheter och skillnader i deras åsikter på ett överskådligt sätt. Antalet böcker valdes för att ge

olika alternativ åt barnen att tänka på, samtidigt som det inte fick vara för många att ha åsikter om. Böckerna är sådana som barnen möter i sin vardag och som de flesta av dem klarar av att läsa. De innehåller båda text och bilder.

Böcker:

- *Husflugan Bertil flyttar hemifrån* av Håkan Boström (2004). Boken valdes på grund av en rolig framsida. Den visade en fluga med tröja och keps och i bakgrunden syns en arg gubbe som jagar flugan med en flugsmäck.
- *Kasper i Italien* av Jörn Jensen (2003). Boken valdes på grund av att den var blå och visade att den handlade om fotboll. På framsidan ser man ett pojklag under en fotbollsmatch.
- *Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden* av Knister (2006). Boken valdes på grund av att den hade en fantasifull framsida. Bilden visade två barn, en vampyr och fladdermöss. Färgerna var lila och rosa, som vanligtvis anses vara typiska färger för flickor. Titeln var spännande så boken valdes för att se om det är bilden eller titeln som först ger signaler till barnen vad den handlar om.
- *Taekwondo är tuffast* av Lise Blomquist (2005). Boken handlade om en ovanlig sport som kan relateras till slagsmål. Framsidan visade en pojke som utför karaterörelser. Syftet med bokvalet var att se om barnen relaterade sporten till flickor eller pojkar.
- *Spöket med handskarna* av Marita Lindquist (1987). Boken valdes på grund av att den handlade om spöken. Syftet var att ta reda på om både pojkar och flickor ville läsa om det innehållet. Vad boken handlade om framgick av titeln och av bilden på framsidan då den visade några spöken.
- *Dockan som grät* av Jörn Jensen (2007). Boken hade en läskig framsida där två barn satt i en soffa och såg rädda ut. Ordet *docka* förknippas ofta med flickor och syftet var att se om barnen gjorde det också.
- *Tusse med tassan* av Marie-Chantal Long (2004). Boken handlade om en kattunge och det framgick av framsidan på boken. Bilden visade en pojke som höll i en kattunge och syftet med bokvalet var att ta reda på om barnen förknippade djur med något eller båda av könen.
- *Bozze den snälla polisen* av Petter Lidbeck (2006). Bokens framsida var fantasifull och rolig och visade en polis som ser en rånare. Syftet med valet av bok var att ta reda på om barnen förknippade polisen med något som pojkar eller flickor vill läsa om.

3.1.2 Genomförande

Barnen delades in i grupper om fyra barn i varje, både pojkar och flickor. Tillsammans med intervjuaren satt varje grupp i ett litet rum, runt ett ovalt bord så att alla kunde se varandra. Innan inspelningen startades fick barnen information om att samtalet skulle spelas in och användas på universitetet. Aspekter som att inte avbryta eller prata i munnen på varandra för mycket togs upp. Att de fick säga precis vad de tyckte om ämnet och att det inte fanns någonting som var rätt eller fel fick barnen också veta innan inspelningen började. Introduktionen till samtalen innehöll också information om att ämnet som gruppen skulle prata om och tänka på var böcker. Efter det påbörjades samtalet och intervjuaren ställde frågan om de hade läst mycket på påsklovet, som barnen just hade kommit tillbaka ifrån. Efter den inledningen flöt samtalen på mellan 18–24 minuter per grupp innan intervjuaren fick avsluta. I alla grupper gick samtalen till på liknande sätt, men det förekom även skillnader i vad grupperna tog upp. Vissa frågor ställde intervjuaren till samtliga grupper, men eftersom det var ett samtal i en fokusgrupp följde intervjuaren barnen på de olika spår som de kom in på. Alla barnen berättade först sina tankar om böcker och ämnet i allmänhet. Barnen fick sedan frågan om de tyckte det fanns böcker som bara var för pojkar och bara för flickor. De fick berätta och utveckla sina svar och även försöka ge exempel på vad de menade. Barnen fick berätta vad de tyckte om att läsa, vilken som var deras favoritbok och varför det var just den boken. Sedan samtalade barnen i grupperna om de åtta böckerna som ingick i studien. Av en första anblick fick de uttala sig om boken verkade passa för flickor eller för pojkar. Sedan läste intervjuaren texten på böckernas baksida för barnen och gruppen samtalade vidare om varje bok. Syftet med att läsa texten på baksidan var att ta reda på om barnen ändrade sina åsikter om de åtta böckerna då de fick veta mer om vad boken handlade om. En annan aspekt som kom upp under samtalen var könsroller. Barnen fick berätta om de tyckte det var skillnad på pojkar och flickor och vad vardera kön kunde tycka om. Målet var att hålla sig inom ämnet böcker och pojk- respektive flickperspektivet. Intervjuaren behövde i alla fem grupperna samla ihop och föra in samtalen på rätt spår flertalet gånger. En del av grupperna gick djupare och samtalade längre om en del frågor än vad andra grupper gjorde. Som avslutning fick barnen lyssna så länge på sin grupps inspelning att alla medlemmar fick höra sin egen röst.

3.2 Materialbearbetning

En inspelad intervju brukar vara en metod att använda då man vill komma åt det innehåll som framkommit under samtalet. Det vanligaste tillvägagångssättet är att transkribera materialet

genom att skriva ut det i ord. Den här undersökningen har skrivits ut i vad Wibeck (2000) benämner som nivå 2. Samtalen återgavs ordagrant men i talspråk. Exempelvis skrevs ”och” ut som ”å” vilket var det ljud som hördes på inspelningen. Det som man inte tar hänsyn till i transkribering vid nivå 2 är bland annat talstyrka, betonade ord och talhastighet. Det är innehållet som är det viktigaste att få fram (Wibeck, 2000: 80–85). Efter transkriberingen av materialet återgick jag till syftet för att kunna ta fram vad som var av intresse för undersökningen. Utifrån syftets formulering fastställdes tre huvudteman som materialet skulle delas in i. *Barnens tankar om pojk- respektive flickböcker, barnens tankar om könsroller i litteraturen* samt *barnens tankar om böckerna i den empiriska studien* är de rubriker som undersökningen delats in i. Materialet bearbetades genom att sammanfatta de åsikter och tankar som barnen uttalat genom samtalen. Stycken av den transkriberade texten används för att återge vad barnen sagt. Det inspelade materialet raderades medan den skrivna originaltexten förvaras av enbart intervjuaren (Emelie Arnoldsson).

3.3 Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns fyra etiska regler att följa. Den första som är *informationskravet* innebär för den här undersökningen att både föräldrar och barn som deltagit har blivit informerade om vad undersökningen innebär och att det är frivilligt att delta. Innan undersökningen påbörjades fick barnens föräldrar en lapp hemskickad med information om vad undersökningen skulle handla om och att barnen skulle spelas in men vara anonyma under hela processen (se bilaga 1). Om någon förälder inte ville att deras barn skulle medverka fick de kontakta mig så att jag kunde ta hänsyn till det. Den andra regeln är *samtyckeskravet* och det har uppfyllts genom att barn och föräldrar har givit sitt samtycke till att genomföra undersökningen. Barnen har också fått information om att de när som helst under samtalen kan avbryta eller avböja att svara på en fråga eller berätta sin åsikt. Den tredje regeln är *konfidentialitetskravet* som innebär att alla barn som deltagit i undersökningen är och förblir anonyma. Både orten, skolan och barnen förblir namnlösa i texten. Barnen benämns som pojke eller flicka för att det är relevant för resultatet. Samtalen i grupperna förvaras enbart i sin transkriberade form medan det inspelade materialet har raderats. Uppgifterna kommer inte att användas i något annat sammanhang och därmed är också den fjärde regeln, *nyttjandekravet*, uppfyllt.

3.4 Metod- och materialkritik

Metoden innebär att de tankar som den medverkande barngruppen har kommer fram, men det går inte att generalisera resultatet. Det är för få barn som deltar. Ett större antal och en större spridning av representativa deltagare skulle behövas för att undersökningen ska ge statistiska data över barnens åsikter. Alla deltagarna kommer från samma stad i Sverige och har mer eller mindre samma förutsättningar vad gäller fritidsaktiviteter, bostad och skola. Det innebär att barnen inte är representativa för alla övriga barn i Sverige, utan bara för den grupp som medverkat i samtalen. Därför kan den här undersökningen bara ge information om vad en liten grupp barn anser om barnlitteratur och könsroller men det är författaren medveten om. Den insikt som undersökningen ger kan leda till fler och mer omfattande studier inom ämnet.

En aspekt att tänka på är gruppammansättningen (Wibeck, 2000: 27–30). Jag väljer att ha både pojkar och flickor i samma grupp för att bådas åsikter ska få komma fram samt för att se om det finns några skillnader mellan dem. Varje individ påverkar gruppen på sitt sätt och man måste tänka på allas olika personligheter vid val av gruppmedlemmar. Grupperna väljs ut slumpvis bland barnen eftersom jag anser att alla kan samtala med alla. Eftersom barnen känner varandra kan utgången ha blivit annorlunda om de inte hade gjort det. Jag ser det som en fördel att de känner varandra eftersom de vågar uttrycka sin åsikt och ifrågasätta andras i grupperna. Det är svårt att förutse om barnen skulle ha svarat samma sak nästa gång någon frågar dem. Barn brukar byta åsikt snabbt och omgivningen kan på olika sätt påverka dem. Vilka andra barn som medverkade i gruppen, humöret vid just det tillfället, hur rummet de sitter i ser ut är faktorer som kan få barnet att tycka på olika vis. Reliabiliteten i undersökningen är därför låg. När det gäller validiteten i en fokusgrupp kan den frågan diskuteras menar Wibeck (2000). Validitet innebär att man studerar det som det är tänkt att man ska studera och att man får fram resultat som överrensstämmer med det ämne man har valt. Dock bör man istället diskutera trovärdighet vid samtal av det här slaget. Bland annat är aspekter som gruppsyck eller osäkerhet av annat slag något som forskaren måste ta hänsyn till. Deltagarnas svar kan påverkas av vad som i gruppen accepteras att säga och vad som inte gör det (Wibeck, 2000: 119–122). Barnens ålder är en aspekt som i efterhand visar sig vara av betydelse för undersökningen. Eftersom de inte är äldre än 7-8 år har de ibland svårt att formulera sig och sätta ord på sina tankar. De visar en osäkerhet i sina uttalanden som kan ha försvårat och gjort resultatet mer komplext.

Jag som intervjuare har försökt att inte påverka barnen i deras åsikter. Det är svårt att garantera ett totalt oberoende och distans till barnen eftersom de behöver ledas in på rätt spår i samtalen vid flertalet tillfällen. Därför kan det i samtalen ha ställts raka och ledande frågor för att barnens åsikter och svar tydligt skulle komma fram. Det är en aspekt som jag har tagit hänsyn till vid analysdelen. Det gäller även uttrycket pojk- och flickböcker. Som intervjuare tog jag upp och använde orden och gjorde barnen uppmärksamma på dem. Om jag inte hade gjort det kanske barnen inte hade reflekterat över dess innebörd. Att den som genomfört intervjuerna är kvinna kan också ha påverkat barnens syn på vad som är manligt och kvinnligt genom val av formuleringar och exempel i samtalen. Men den aspekten anses inte relevant då barnen var de som övertalade varandra att byta åsikt och intervjuaren ingrep ej.

Till undersökningen har åtta böcker valts ut för att barnens tankar om dessa böcker och om traditionella könsroller ska framkomma. En intressant aspekt hade varit att låta en bok som tydligt markerar vilken kategori den tillhör ingå i undersökningen för att se om barnen hade varit av en annan åsikt då. Men barnen har inte levt så pass länge att de har kommit i kontakt med till exempel B. Wahlströms ungdomsböcker och vet därför inte heller om att de finns. Därför valde jag att använda mig av böcker som barnen möter i sin vardag. Eftersom undersökningen inte kan inkludera alltför många böcker valdes aspekten med tydligt markerad könstillhörighet bort. Det hade kunnat ge ett annorlunda resultat, men det kunde också ha blivit detsamma. Därför är det en intressant fråga för fortsatt forskning.

4 Resultat och analys

Under rubriken resultat och analys kommer de åsikter och värderingar som barnen uttryckte under samtalen i fokusgrupperna att presenteras. Jag har valt att bara låta åsikter från några av grupperna komma fram i varje stycke eftersom det annars skulle ha presenterats ett alltför stort material. Det urval av fragment från samtalen som används i det här avsnittet visar barnens åsikter och är begripliga för läsaren även när det är ryckt ur samtalen i stort. Resultatet presenteras på ett tematiskt sätt där underrubrikerna är *barnens tankar om pojkböcker respektive flickböcker*, vad barnen anser om stereotypa könsroller och böcker samt böckerna i den empiriska studien.

4.1 Barnens tankar om pojkböcker respektive flickböcker

Hur upplever barnen i undersökningen skönlitteratur? Anser de att det finns böcker bara för flickor och bara för pojkar eller kan alla barn läsa alla böcker? Det är huvudfrågorna med den här studien och barnen presenterade en uppfattning som till slut inkluderade alla fem grupperna. När man ställde frågan till barnen om det finns pojkböcker och flickböcker så svarade alla grupperna att det inte gör det. Ändå använder de termerna under samtalen. Barnen ansåg att böckerna inte *är* pojk- eller flickböcker utan alla kan läsa allting. Däremot *kallas* böckerna för flick- och pojkböcker. Det verkar som om barnen har hört vuxna tala om att olika böcker är till för de olika könen och barnen är medvetna om att man kallar dem för pojk- och flickböcker. Socialisationen har kommit så långt att barnen är väl medvetna om skillnaderna mellan könen. Elvin-Nowak & Thomsson (2003) tar upp i sin forskning att barn är medvetna om dessa redan vid 2 års ålder. Det innebär att barnen i undersökningen känner till att det är skillnad på pojkar och flickor och därför har de en allmän vetskap om att det också finns böcker mer eller mindre passande för vardera könet.

En aspekt av att barnen använder sig av termerna pojk- och flickböcker kan bero på att det var jag som intervjuare som tog upp ämnet. Frågan formulerades på ett sätt som uppmärksammade fenomenet pojk- och flickböcker. Om termerna inte hade nämnts under samtalen kanske barnen inte heller hade reflekterat över deras innebörd. Men alla barnen var direkt med i diskussionen och ingen av dem frågade någon gång vad som menades med pojk- och flickböcker. Barnen är medvetna om vad termerna innebär och alla hade hört dem innan. På frågan om barnen tyckte att det finns pojk- respektive flickböcker svarade barnen i grupperna på liknande sätt. I grupp 2 lät det som följer:

Intervjuare: Tycker ni om jag ställer denna frågan att det finns böcker som bara är för flickor och bara för pojkar?

Flicka 1: Nä jag tycker att det ehh att det finns för pojkar och för flickor

Intervjuare: Så man kan läsa samma böcker?

Flicka 2: Ja om det är tjejböcker då kan killar läsa dom också å om det är killböcker så kan tjejer läsa dom också

I det här citatet kommer det fram att flickorna i gruppen anser att det finns böcker som kan läsas av båda könen. Flicka 2 uttrycker sig på ett sätt som gör att man tolkar hennes svar som att det finns något som kallas flick- och pojkböcker. Men hon menar att det motsatta könet kan läsa boken ändå. Alltså har hon en uppfattning om att böcker är uppdelade i termerna pojk- och flickböcker men att det inte hindrar det motsatta könet att läsa boken. Det är en intressant aspekt eftersom barnen hävdar att det inte finns några böcker som *är* speciellt för båda könen. Bara att de *kallas* för det. De ser inte böckernas innehåll som könsrelaterade utan det är upp till var och en att läsa vilken bok man vill. I grupp 1 uttryckte barnen en djupare mening om fenomenet.

Intervjuare: Tycker ni att det finns böcker som bara är för flickor och bara för pojkar?

Alla: Nää

Flicka 1: Alla böcker är för alla

Intervjuare: Det tycker ni?

Flicka 1 & 3: Jaa

Intervjuare: Hur kan det va så då? Tycker pojkar och flickor om samma saker?

Flicka 3: Nej men alltså/

Pojke: Tycker ni om Star wars, det gör jag

Flicka 1 & 3: Hmm

Flicka 1: Men alltså vissa tjejer kanske inte tycker om Star wars det kanske killar gör. Då kanske dom tar Star wars böcker men alla är tjejer å flickböcker men man kanske inte behöver ta Star wars om man inte gillar det

Intervjuare: Precis/Flickor och pojkar kan ju tycka om samma saker ju

Flicka 1, 2 & 3: Jaa

Flickorna uttrycker sig med hjälp av termerna pojk- och flickböcker. Uttalandet av flicka 1, att ”alla är tjej å flickböcker men man kanske inte behöver ta Star wars om man inte gillar det” tolkar jag som att hon menar att alla är böcker för flickor, även om de handlar om Star wars. Hon relaterar böcker till sitt eget kön och anser därför att alla böcker kan läsas av flickor. Men att det accepteras om pojkar också vill läsa dem. Alla böcker är med andra ord både pojk- och flickböcker och egentligen borde man inte använda de termerna. Det leder till

samma slutsats som innan. Alla böcker är till för alla barn och de andra barnen i grupp 1 och i alla de andra grupperna är av samma åsikt.

Enligt Andrae (2001) har B. Wahlströms ungdomsböcker tydligt markerat om böckerna är till för flickor eller för pojkar genom olika färger på bokryggarna. I de böcker som jag använde i undersökningen finns ingen sådan markering. Idag kategoriserar man inte heller litteraturen som flick- och pojkböcker längre utan som barn- och ungdomsböcker (Kåreland & Lindh-Munther, 2005). Det kan spela en viktig roll i barnens uppfattning om skönlitteratur. Att böckerna inte längre är uppdelade ger barnen en frihet att välja att läsa om vad de vill. De får inga signaler skickade till sig av böckerna. Däremot är det omgivningen som sänder signaler om vad som accepteras av flickor och pojkar genom att uppmuntra och hjälpa till att välja vilka böcker barnet ska läsa. Det ger barnet en bild av vad som är accepterat att tycka om och vara intresserad av beroende på vilket kön man tillhör. Elvin-Nowak & Thomsson (2003) menar att omgivningen konstruerar barnets könsidentitet och vilket beteende som är önskvärt. Genom skönlitteratur med traditionella könsroller väljer man att sända signaler till barnet om vad som förväntas av dem. Men eftersom litteraturen i undersökningen inte markerar om det är en flick- eller pojkbok kan barnens tankar kring fenomenet bli både vidare och öppnare.

Vilka böcker barnen läser eller kommer i kontakt med i skolan och i hemmet är ingen aspekt som den här undersökningen tar hänsyn till. Som Kåreland & Lindh-Munther (2005) tar upp är all skönlitteratur för barn till för båda könen. Men samtidigt som författare vidgar vyerna och går emot de stereotypa könsrollerna så finns de fortfarande kvar både i gamla och i nyproducerade böcker. Det innebär att böckerna handlar om typiska egenskaper och händelser som visar vad som förväntas av flickor och pojkar. Vad barnen i undersökningen anser om pojk- och flickböcker beror på vilka böcker de har mött genom sin läsning. Eftersom de anser att böckerna kan kallas för pojk- och flickböcker men att de inte är till för något specifikt kön kan man dra slutsatsen att de antingen inte har mött ett innehåll som speglar de traditionella könsrollerna eller att de inte har blivit uppmärksammade på det.

Furuland & Örvig (1986) menar att uppdelningen av barnböckerna kan ha berott på att man ansåg att pojkar och flickor behövde läsa om olika saker. Idag handlar inte barnlitteratur om främst uppfostran längre, utan böckerna tar upp de flesta aspekter i livet som exempel glädje, vänskap, kärlek, familjeliv och sorg. Pojkar och flickor behöver läsa om samma saker för allting händer alla. De flesta av barnen har nyligen knäckt läskoden då de bara går i årskurs 1

och börjat upptäcka att de kan läsa hela meningar. För dem är nog upplevelsen av att kunna läsa en bok det centrala och inte tanken på om det är en pojk- eller flickbok. Många av dem måste koncentrera sig hårt för att klara av att läsa och innehållet behöver för dem vara enkelt och begripligt. Därför kan man anta att de väljer böcker som innehåller sådant som de ser som intressant att läsa. Om det passar för flickor respektive för pojkar är inte den aspekt som barnen lägger stor vikt vid.

Barnen i de fem grupperna var överlag eniga om att det inte finns några böcker som är pojk- och flickböcker, men de använde sig av termerna och det tolkar jag som att de anser att böcker kan kallas för det. Jag ställde även följdfrågor till barnen under samtalen, men de flesta höll fast vid sin åsikt. Orsaken kan vara att barnen inte har kommit i kontakt med böcker som är utpräglade flick- respektive pojkböcker. För dem kan till exempel en flicka vara världens starkaste som Pippi Långstrump och en pojkanin kan vara liten och rädd som Lille Skutt. Om barnens lärare medvetet har arbetat med könsroller och genus i skolan är ingen aspekt som ingår i den här undersökningen. Om så är fallet kan det ha påverkat barnen att uppleva skönlitteratur ur det perspektiv som de gör. Enligt Elvin-Nowak & Thomsson (2003) fostrar omgivningen in barnen i rollen som pojke eller flicka. Därmed kan den attityd och inställning till skönlitteratur som skolans personal har spela en viktig roll för barnens upplevelser av böcker. Att alla barnen ansåg att det inte finns något som är pojk- eller flickböcker, även om en del forskare hävdar motsatsen, kan innebära ett positivt arbete från personalens sida. Men den här undersökningen har inget material som visar på skolans arbete.

En del av barnen visar en viss tvekan till sina egna åsikter när det gäller pojk- och flickböcker. I grupp 3 uttrycker de sig på följande vis:

Intervjuare: Om ni tänker så här/ Nej nu rör du inte/ Finns det böcker bara för flickor och bara för pojkar?

Flicka 1 & pojke: Nää

Flicka 1 & 2: Både och

Intervjuare: Både och vad menar ni med det?

Intervjuare: Vad menar x (namnet på flicka 3)

Flicka 3: Att det är att både är bådars liksom

Intervjuare: Att alla kan läsa alla böcker?

Flicka 3: Ja

Intervjuare: Vad tycker x (namnet på flicka 2)?

Flicka 2: Både

Intervjuare: Att alla kan läsa alla?

Flicka 2: Ja

Barnen är av den åsikt att de anser att böcker är till för båda könen och kan läsas av alla. Men de har svårt att förklara vad de menar med det och väljer att inte gå djupare in i diskussionen. Det tyder på en osäkerhet hos barnen. Den osäkerheten kan bero på att de aldrig har tänkt i de här banorna innan och därför inte vet hur de tycker eller ska förklara sina tankar. Det kan också bero på att barnen är osäkra på vad de har för åsikt.

4.2 Barnens tankar om könsroller och böcker

Samtalen i fokusgrupperna tog upp och fokuserade på barnens upplevelser och tankar om pojk- och flickböcker. Därmed kom samtalen oundvikligen in på pojkar och flickor och könsroller. Som bland annat Kåreland & Lindh-Munther (2005) samt Hägglund (1984) kommer fram till i sina undersökningar upplevs flickor och pojkar på olika sätt av omgivningen. Barnen uttryckte i samtalen sina åsikter om hur pojkar och flickor beter sig och vad de tror att de båda könen gillar att läsa om i böcker. I grupp 5 tog barnen upp djur som ett exempel på vad de tycker en bra bok kan innehålla.

Intervjuare: Så pojkar å flickor tycker om samma saker?

Flicka 1: Ja det gör dom/ men tjejer tycker kanske om andra saker som djur å så å då läser dom om det

Pojke 1: Men jag gillar djur/jätte mycket/jag har lånat en bok om kaniner å om spindlar å om hundar å alla djur har jag läst om

Intervjuare: Tycker ni om att läsa om djur?

Alla: Jaa

Intervjuare: Då kan ju både pojkar å flickor tycka om såna böcker?

Flicka 1: Ja det kan dom nog

Flicka 1 har ett tvetydigt svar på frågan om pojkar och flickor tycker om samma saker. Hon börjar med att säga att de gör det men lägger sedan till att flickor kanske tycker om andra saker också. Hon uttrycker en osäkerhet och vet inte vad hon har för åsikt egentligen. Det automatiska svaret var att båda könen tycker om samma saker men sedan tänker hon efter någon sekund och gör ett tillägg. Det hon säger då kan tolkas som att pojkar inte tycker om djur. Pojke 1 i gruppen uttrycker istället en motsatt åsikt och han berättar att han tycker om djur. Flicka 1 funderar vidare och i mötet med gruppen byter hon åsikt och håller med om att båda könen kan läsa om ämnet. Det visar på att hon är osäker i vad hon tror att pojkar och flickor tycker om och därför kan byta åsikt om någon övertalar eller motbevisar henne.

Många av barnen uttryckte från början en liknande åsikt om att pojkar och flickor är olika och tycker om olika saker. Pojkar ansåg att de var tuffare, modigare och mer coola än flickorna. De flesta av flickorna höll däremot inte med och tyckte att det inte var sant att de skulle vara mesigare eller mer rädda än vad pojkarna var. De ansåg istället att de hade samma egenskaper som dem. De som i störst utsträckning var av den åsikten, att barnens olika egenskaper gjorde att de inte läste samma böcker, var pojkarna. Men det var även några flickor som uttryckte de funderingarna. När jag som intervjuare då ställde frågan om man inte kan läsa om saker som de ansåg vara för pojkar om man är flicka och tvärtom, blev svaret att man kunde det ändå. I grupp 3 tog en flicka kommandot direkt och svarade på frågan om vad gruppen trodde att pojkar ville läsa om.

Intervjuare: Vad tror ni pojkar vill läsa om?

Flicka 3: Kanske lite rock å lite coolt/coola saker

Intervjuare: Lite coola saker?

Pojke: Men det vill tjejer också läsa

Flicka 1: Mmm några men det vill inte jag

Flicka 3 trodde att hon visste vad pojkar ville läsa om men de andra barnen i gruppen höll inte med henne. När de hade sagt emot tog inte flicka 3 upp tråden igen utan accepterade och konstaterade att hon nog hade fel. Så var det i alla grupperna. Barnen uttryckte en åsikt som någon annan inte höll med om och när de tänkte efter ändrade de sin egen. I förgående citat är det en pojke som kommenterar flickans påstående. Han menar att flickor och pojkar vill läsa om samma saker. Det visar att båda könen i barngruppen anser att det inte är så stor skillnad mellan pojkarna och flickorna. I grupperna kom man också fram till att det inte spelade någon roll vilket kön man var av för alla hade samma egenskaper och kunde därför läsa om allting. Men barnen uttryckte från början att könen är olika. Det visar att de antingen tycker att det är på det viset eller att de väljer att ge det svar som de tror att jag förväntar mig av dem. I det här fallet är det flicka 3 som refererar till sina egna intressen och därför inte kan se till vad andra flickor skulle vilja läsa om. När någon berättade det för henne kunde hon förstå att andra barn har andra intressen än hon själv.

Flickorna uttrycker i förgående citat en åsikt om att pojkar vill läsa om lite coolare saker än dem. Det stödjer de åsikter som pojkarna själva hade om att de var lite häftigare än flickorna. Dock går gruppen direkt emot det påståndet och menar att det är fel och att verkligheten inte

alls ser ut på det viset. Flickan som sa att pojkar tyckte om lite coolare saker accepterar det och säger inte emot och det ser likadant ut i alla grupperna. Då någon uttrycker en åsikt som de andra i gruppen dementerar accepteras det och barnet håller med de övriga. Det visar att antingen har ingen av de barn som uttrycker sig först en position i gruppen som innebär att han eller hon kan eller vågar säga ifrån och stå upp för sin sak. Eller så är barnen inte säkra på sin egen ståndpunkt och låter sig därför övertalas av andra.

Pojkarna och flickorna i undersökningen går i samma klass, leker tillsammans och har både liknande och olika intressen på fritiden. De ser antagligen inte varandra ur ett könsperspektiv utan som individer. För dem kan alla tycka om samma saker. Det spelar ingen roll om det är en flicka eller en pojke, bara det är någon som de tycker om att vara med. Samma sak verkar gälla för böcker. Barnen anser att det inte spelar någon roll vilket kön huvudpersonen i boken har, det är berättelsen och dess innehåll som intresserar dem. Den undersökning som Martvall & Tärnholm (2007) genomförde visade på motsatsen, att barn i hög utsträckning valde böcker med det egna könet som huvudperson. En orsak till att resultaten skiljer sig åt kan vara att barnen i den här undersökningen tänkte på fenomenet pojk- och flickböcker och därför inte fokuserade så mycket på sina egna val av böcker. Det kan också bero på att barnen diskuterade böckerna i den empiriska studien och därför tänkte mer på dem än på böcker i allmänhet. Vilket kön huvudpersonen i böckerna hade var inte en aspekt som vi tog upp under samtalen. Barnen gick på böckernas framsida och text på baksidan när de uttalade sina åsikter om dem. För dem är en viktig faktor att böckerna verkar roliga eller spännande. Martvalls & Tärnholms (2007) undersökning genomfördes med fler deltagare i olika åldrar och där också personal på förskolorna och skolorna delgav sina åsikter och resultat från observationer och arbete under en längre tid i barngrupperna. Det kan ha påverkat resultatet och lett till att en vidare syn på barnens bokval kom fram. De barn som deltog i den här undersökningen var bara 20 stycken och det är bara deras egna åsikter som ingår. Vad personalen som kommer i kontakt med dem dagligen ser är inte en aspekt som undersökningen tar hänsyn till.

Barnen uttrycker från början att det inte är någon skillnad på vad pojkar och flickor kan läsa om. Men de börjar bli medvetna om att samhället anser att det finns olikheter mellan könen och vad som anses acceptabelt för pojkar och flickor att tycka om. Följande citat från gruppen visar att barnen börjar skapa sig en uppfattning om vad som anses vara acceptabla egenskaper och beteenden hos pojkar respektive hos flickor.

Intervjuare: När det är en bok så här som är lila och rosa är det tjejfärger? Är det bara tjejer som tycker om det?

Alla: Nää

Flicka 3: Nä killar kan tycka om alla

Pojke: Ja jag tycker om alla färger fast inte rosa för det tycker inte pappa att jag ska tycka om

Flicka 2: Jag tycker om blå

Flicka 1: Inget är tjejfärger å killfärger å inget är tjejleksaker och killeksaker

Flicka 3: Nä för det finns inget sånt

Barnen uttrycker först att det inte finns några speciella färger förknippade med genus. Pojken i gruppen säger att han egentligen tycker om alla färger, men att han är medveten om att han inte bör tycka om rosa. Det är omgivningen, i det här fallet hans pappa, som förmedlar samhällets förväntningar till honom om vad han ska tycka om. Pojken väljer att inte tycka om rosa för han har fått signaler om att det inte accepteras av andra att han gör det. Processen med att fostra in honom i rollen som pojke har egentligen börjat för flera år sedan och börjar synas nu. Processen kommer att utvecklas, fördjupas och fortsätta så länge han lever (Elvin-Nowak & Thomsson, 2003). Flicka 2 i samtalen uttrycker att hon tycker om färgen blå, men det vill hon inte fördjupa eller förklara på något sätt. Hon konstaterar det bara och det väcker ingen reaktion från de andra i gruppen. Flicka 1 och 3 uttrycker att det inte finns speciella färger eller leksaker för pojkar och flickor och ingen av de andra motsätter sig det påståendet. Flertalet av barnen säger emot sig själva och det visar att processen med att skapa sig en könsidentitet har börjat hos dem. Följande citat från grupp 1 är ett annat exempel på när barnen först uttrycker att det inte finns några skillnader mellan könen, sedan tänker efter och kommer på saker som faktiskt skiljer dem åt.

Flicka 2: Fast kläder kan ju va lite olika om killar och tjejer

Flicka 1: Killar kanske inte tycker om att gå och shoppa så

Flicka 2: Vissa killar kanske gör det och vissa tjejer

Intervjuare: Ja

Flicka 2: Killar kanske inte tycker om att ha bratz kläder

Flicka 1: De vill ha lite tuffare kläder

Flickorna uttrycker att pojkar och flickor kan tycka om olika saker. De har märkt att barnen i klassen inte klär sig på samma sätt och att det är skillnad på vad pojkarna har för kläder och vad flickorna har. Att välja uttrycket ”tuffare kläder” visar att flickorna kanske ser pojkarna som det kön som har mer av den egenskapen än vad flickorna själva har. Processen med att förstå de stereotypa könsroller som finns i samhället, enligt Elvin-Nowak & Thomsson

(2003), har börjat hos barnen. De har inte fått fäste än men socialisationen har kommit så långt att de börjar få en förståelse om och kunna uttrycka att pojkar och flickor är olika och att det förväntas olika saker av dem. Samtidigt har barnen svårt att sätta ord på sina tankar. De är i ett stadium där de börjar bli medvetna om att de stereotypa könsroller som samhället förmedlar innebär skillnader mellan könen. Men barnen har ännu inte fått en riktig uppfattning om vad rollerna innebär. Grupp 3 kommer in på egenskaper och olika förväntningar som de har om de båda könen.

Intervjuare: Vad tror ni tjejerna vill läsa om då? Vad tror x (namnet på pojken)

(Flickorna fnittrar)

Intervjuare: Om du får tänka efter vad tror du?

Pojke: Tramsiga saker

Intervjuare: Tror du det? Är det typiskt tjejer?

Flicka 2: Det är inte det

Flicka 1: Killar tycker att tjejer är töntiga

Pojke: Inte jag

Intervjuare: Men varför tycker dom det då?

Flicka 1: För att dom är fejisar tycker dom å dom/

Barnen uttrycker från början åsikter som visar att de anser att flickor och pojkar är olika. Sedan ändrar de sig och menar att de hade fel från början. Att de först tycker att det är skillnad på könen kan tolkas som att det är den tanken de har närmast till hands. När de sedan måste vrida sin tanke ett varv till ser de fenomenet ur ett annat perspektiv och då ändrar de sig. Barnen har inte blivit uppmärksammade och behövt tänka på de här aspekterna av läsning innan och det kan vara en orsak till att de inte är säkra på vad de tycker. De förutfattade meningarna finns hos dem och det är dem som barnen plockar fram först i samtalen. Att flickorna fnittrar då pojken ska svara på frågan tolkar jag som att de tycker det är roligt att höra hans åsikt samtidigt som de bjuder in honom att säga något komiskt om dem. Pojken uttrycker sig med orden ”tramsiga saker” som han sedan inte kunde förtydliga eller berätta utförligare vad han menade med det. Det kan tolkas som att han själv var osäker på hur han tyckte.

Kåreland (2001) skriver att innehållet i barnlitteratur fortfarande förmedlar traditionella könsroller, något som även Andraes (2001) avhandling om B. Wahlströms ungdomsböcker tar upp. Men på 2000-talet finns också ett stort utbud av barnlitteratur som bryter mot traditionen

och som går emot de stereotypa könsrollerna. Därför kommer barnen i undersökningen även i kontakt med sådana böcker och det blir inte lika tydligt vilka de stereotypa könsrollerna är. Flickböcker som bara handlar om familjen och att vårda relationer skrivs inte i samma utsträckning som under 1900-talets första hälft. Inte heller pojkböcker som innehåller äventyr och hjältedåd och går ut på att huvudpersonen ska bli en riktig man är barnböcker som författare skriver på 2000-talet. För femtio år sedan var rollerna och de personliga egenskaperna för flickor och pojkar mycket tydligare, både i litteraturen och i samhället i stort. Utbudet av böcker var mindre och variationen av innehållet var litet. Barnen i undersökningen har förutom böcker, tillgång till både teve och Internet. Det ger dem ett stort utbud av många olika genrer och ett större valalternativ. Könsstereotypa egenskaper är ett fenomen som visserligen lever kvar men som många författare uppenbarligen arbetar med att bryta. Det ger barnen böcker med ett mer varierande innehåll. Det kan vara en orsak till att barnen först upplever att det är skillnader mellan vad pojkar och flickor kan läsa om men att de sedan anser att alla böcker kan läsa av alla.

Grupp 3 uttrycker att de har kommit i kontakt med stereotypa könsroller i en film som förmedlar att flickor bara leker med dockor och håller sams.

Flicka 2: Jag har hört en film där dom säger att tjejer alltid leker med dockor å tjejer alltid ska hålla sams å så

Intervjuare: Ja, men så behöver det väl inte va?

Alla: Nää

Flicka 2: Så är det inte

Både flickorna och pojken i gruppen dementerade det påståendet som filmen förde fram och alla ansåg att det inte var på det sättet i verkligheten. Traditionella könsroller där flickor betar sig på ett speciellt sätt och tycker om vissa saker anser barnen i gruppen är fel. Det kan bero på att det på 2000-talet är mer accepterat av samhället att pojkar och flickor ägnar sig åt samma saker och gör dem tillsammans. Båda könen kan också ha samma egenskaper och tycka om samma saker. Utbudet är större och därför behöver inte alla flickor leka med dockor längre. Men barnen uttrycker även att det är skillnad mellan könen. Undersökningar från Kåreland & Lindh-Munther (2005) samt Hägglund (1984) visar också att vuxna anser att pojkar och flickor inte har samma egenskaper. Likt karaktärerna i Andraes avhandling (2001) anser vuxna att flickor är mer stillsamma, lugna och tar mindre plats än pojkar. Hägglunds (1984) undersökningar visar att pojkar däremot talar mer än flickor, kräver mer utrymme och

är mer benägna att hamna i konflikter med andra. Flickorna i den här undersökningen gav kommentarer som bekräftade att de upplevde att pojkarna i skolan pratade högre och mer än vad de själva gjorde. De gav däremot inga kommentarer om hur de upplevde pojkar och flickor i litteraturen. Men syftet med den här undersökningen var att genom samtal fokusera på böcker och inte på barnens egna egenskaper, även om barnen i grupperna kom in på det ibland.

Martvall & Tärnholms (2007) undersökning visade att i likhet med vad Hägglund (1984) tog upp i sin studie om vad vuxna ansåg var olika egenskaper för pojkar och flickor, finns de skillnaderna också i barnlitteraturen. Pojkarna är de som står för det stökiga och flickorna för att ta ansvar och vara snälla. Det är svårt att utreda ur den här genomförda undersökningen om barnens tankar om böcker går i samma bana som vad forskarnas undersökningar visar. De uttrycker att alla kan läsa alla böcker men ingenting om de upplever att böcker innehåller stereotypa könsroller. Eftersom det inte heller ingick några böcker i den empiriska studien som innehöll stereotypa könsroller försvårar det analysen av den här aspekten. Barnen kommer i kontakt med mycket skönlitteratur men böckerna handlar inte bara om modiga, äventyrliga pojkar och godhjärtade, älskvärda flickor som mestadels befinner sig i hemmet som Andrae (2001) uttrycker i sin avhandling. Böckerna barnen möter har olika handlingar med både pojkar och flickor som huvudpersoner.

Hos barnen verkar en början till medvetande om vad som anses vara ett acceptabelt beteende hos pojkar och flickor ta form. Däremot verkar de inte relatera de stereotypa könsrollerna till litteraturen än. De anser att alla kan läsa om allting. Det är det personliga intresset som avgör vilken bok man väljer. Genom litteraturen får de dock enligt forskare kontakt med både bilder av normbrytande karaktärer och stereotypa schabloner som uppmuntrar dem att fostras till pojkar och flickor. Den här undersökningen ger en bild av att barn i 7–8 års ålder har ett medvetande om könsrollerna men att processen inte formats klart än. Det går därför att arbeta vidare med ämnet och göra barnen uppmärksamma på könsroller och genusfrågor. Att förebygga och motverka dem är en del av en lärares uppdrag (Lpo94, Lärares Handbok: 10).

4.3 Böckerna i den empiriska studien

Barnen hade många åsikter om de åtta böcker som ingick i den empiriska studien. Några av barnen ansåg från början att en del böcker var pojk- respektive flickböcker. Genom att bara få

titta på böckernas framsida kunde de uttrycka sig om vilket kön de ansåg att boken passade för. Men eftersom det ingick fyra barn i varje grupp hade inte alla samma åsikter om böckerna och det utbröt diskussioner. Följande åtta avsnitt tar upp en bok var följt av en analys. Det ger en djupare bild av vad barnen anser om olika fenomen som exempel djur, sport och färger relaterat till genus samt könsroller.

4.3.1 *Husflugan Bertil flyttar hemifrån* av Håkan Boström (2004)

Barnen i alla grupperna tyckte att boken verkade vara rolig. Flera av dem angav också boken som en favorit, även om de inte läst den, när jag frågade dem om deras favoritböcker. Både flickorna och pojkarna hade samma åsikter om boken och den tilltalade alla. I grupp 3 uttryckte de sin åsikt så här:

(Intervjuaren har läst på baksidan av boken för barnen)

Intervjuare: Vad tror ni om denna boken då?

Flicka 1: Kul! Lite rolig å tokig

Flicka 3: Jaa, knasig

Pojke : Jag tycker den verkar skoj/får jag låna den?

Intervjuare: Nä de andra barnen ska ju också få titta på böckerna så ni får inte låna dom tyvärr/tror ni att både pojkar å flickor vill låna denna boken?

Alla: både och

Flicka 1: ja, för den verkar rolig

Barnen ansåg att både flickor och pojkar skulle kunna och ha viljan att låna boken. En egenskap som humor menade barnen var tilltalande för båda könen. Av titeln *Husflugan Bertil flyttar hemifrån* förstår man att boken handlar om en fluga av manligt kön. Enligt Chatton (2001) visar de flesta illustrationer i barnböcker som handlar om djur vilket kön djuret har med hjälp av olika medel. I *Husflugan Bertil flyttar hemifrån* ser man Bertil på framsidan klädd i tröja och keps. Det signalerar till barnen att han är en pojke. Men flickorna tyckte ändå om boken eftersom det inte var huvudpersonens kön som var viktigt utan hur hela boken verkade vara. Martvall & Tärnholm (2007) samt Kåreland (2005) tar upp att barnböcker domineras av manliga huvudpersoner och att det därför är dem som barnen främst kommer i kontakt med i sin läsning. För barnen i undersökningen spelar det ingen roll vilket kön huvudpersonen har utan både pojkarna och flickorna uttrycker sig positivt även om böcker med en flicka i huvudrollen (se 4.3.3 *Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden* och 4.3.6 *Dockan som grät*).

4.3.2 *Kasper i Italien* av Jörn Jensen (2003)

Boken visar tydligt att den handlar om fotboll och barnen kunde direkt se det genom att titta på framsidan. I skolan hade de även tillgång till Kasper-böcker så barnen kände till dem innan undersökningen. I grupp 2 var pojkarna och flickorna av olika åsikter och det utbröt en diskussion. Den lät på följande vis:

Pojke 1 & 2: Den är för killar

(Pojkarna pekar på *Kasper i Italien*)

Intervjuare: Varför tror ni att den är för killar?

Pojke 2: För att den handlar om fotboll

Intervjuare: Den handlar om killar å inte om några tjejer

Pojke 2: Jag vet/för alltså det handlar om fotboll för alltså tjejer kanske inte gillar fotboll så mycket som killar

Intervjuare: Du tror att det är mer killar som läser den x (namnet på en flicka)

Flicka 2: Jag går på fotboll å jag läser såna

Intervjuare: Så både killar å tjejer läser Kasper- böckerna?

Flicka 1: Mmm det gör dom

Intervjuare: Brukar ni låna Kasper- böckerna?

Flicka 1: Ja ibland gör jag det i varje fall

Det är pojkarna i gruppen som uttrycker sig först om boken. Deras åsikter grundar sig på tron att pojkar är mer intresserade av fotboll än vad flickor är och därför väljer att läsa boken i högre utsträckning än dem. Flickorna i gruppen spelar också fotboll och tycker därför även de att det är av intresse för dem att läsa boken. De egenskaper och intressen som skiljde könen åt under den första hälften av 1900-talet, tar både Wolgast (1986) och Andrae (2001) upp. Pojkar och flickor ägnade sig åt olika saker. På 2000-talet ägnar sig däremot barnen mer och mer åt samma fritidssysselsättningar. Därför kan de också tycka om att läsa om samma saker. Även i de andra grupperna ansåg barnen att båda könen kan läsa böcker om fotboll. Flickorna och pojkarna uttryckte att de utövade samma sporter och hade samma fritidsintressen. Att pojkarna var snabba med att uttrycka en åsikt om stereotypa könsroller där pojkar är mer fotbollsintresserade än flickorna, kan tolkas som om de har ett medvetande om vilka förväntningar de har på sig från omgivningen. De uttrycker egentligen att de tror det finns en skillnad mellan könen och visar att de traditionella rollerna finns kvar även på 2000-talet. Pojkarna verkar dock inte ha kommit så långt i socialisationen att de är övertygade om skillnaderna och kan därför ändra åsikt.

4.3.3 *Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden* av Knister (2006)

Barnen tyckte att boken såg ut att vara läskig när de tittade på framsidan och de tyckte det lät spännande när de fick lyssna till texten på baksidan. Ingen av dem förknippade bokens färger, som var rosa och lila med att det skulle vara en bok för flickor. Alla barnen tittade på bilden och läste bokens titel för att förse sig med en uppfattning om den. Boken tilltalade både pojkarna och flickorna och alla ville låna den. I grupp 4, i likhet med två andra grupper, behövde barnen få ordet vampyr förklarad för sig innan de kunde uttrycka en åsikt om de skulle vilja läsa boken eller inte. Detta exempel visar hur delar av diskussionerna kunde se ut.

Flicka 1: Vad är det där?

Intervjuare: Vad menar du? Det som är på framsidan

Flicka 1: Mm är det en vampyr på riktigt?

Pojke 1: Ja, det är vampyren/en barnvampyr med vassa tänder (utstöter några farliga ljud)

Intervjuare: Ja det är vampyren där å Lilli å Leo/skulle ni vilja låna denna boken?

Flicka 2: ja jag skulle det men jag undrar/finns det/finns det såna på riktigt?

Intervjuare: Menar du vampyrer?

Flicka 2: Jaa

Intervjuare: Det vet man inte riktigt det kanske det gör/skulle du våga läsa boken x (namnet på flicka 2)?

Flicka 2: ja det skulle jag men kanske/kanske om man är liten/då/då är man nog lite mera rädd så å då kanske man får mardrömmar om man läser om sånt

Intervjuare: Ja, det kan man kanske få

Även om bokens titel framhäver att den handlar om en flicka vill både pojkarna och flickorna i grupperna läsa den. Orsaken till att jag ställde frågan till flicka 2 om hon skulle våga läsa boken var att barnen tidigare diskuterat om flickor och pojkar var olika modiga. Flickan tolkade inte frågan på det sättet utan tänkte istället på att små barn nog skulle bli rädda om de läste en bok om vampyrer. Spänning var ett innehåll som tilltalade båda könen i undersökningen och de ansåg inte att flickor var fegare än vad pojkarna var, utan alla skulle våga läsa boken. I grupp 4 verkade barnen inte vara rädda för att läsa boken utan innehållet tilltalade dem mer än vad det skrämde dem. Den åsikten höll alla barnen i grupperna med om.

4.3.4 *Taekwondo är tuffast* av Lise Blomquist (2005)

Pojkarna var i fyra av fem grupper snabba med att konstatera att boken var för killar eftersom det var en bild på en pojke på framsidan. De trodde också att det var mer pojkar än flickor som valde att läsa om någon som slåss och att det därför inte var någonting för flickor. Men

flickorna protesterade och sa att de kunde läsa en sådan bok också. Med citatet från grupp 2 visas hur snabbt pojkarna drog förutfattade meningar och antog att boken var för killar.

Pojke 1: Den tror jag är en killbok

(Pekar på *Taekwondo är tuffast*)

Intervjuare: Varför tror du det?

Pojke 1: För att det är en kille där fram

Intervjuare: Å då är det en killbok?

Pojke 1: Ja

Pojke 2: Å han kan karate

Pojke 1: Å det är en tjejbok för det är en tjej där fram

(Pekar på *Dockan som grät*)

(En diskussion om de olika framsidorna bryter ut)

Flicka 1: Nää ja tror att alla kan läsa allt du har fel tror jag

Flicka 2: Ja för tjejer kan också läsa den (pekar på *Taekwondo är tuffast*) å killar kan läsa den (pekar på *Dockan som grät*) för så är det!

Intervjuare: Vad tror du x (namnet på pojke 1) tror du att pojkar å flickor kan läsa samma böcker?

Pojke 1: Mja/jo det kan dom för jag har förresten läst om en docka en gång/som kom bort

Genom att titta på bokens framsida drar de slutsatsen att boken är till för pojkar eftersom det är en pojke på bilden. Men de ändrade sin åsikt när de inte kunde förklara varför den bara kunde locka manliga läsare. Enligt Martvall & Tärnholm (2007) väljer pojkar i högre utsträckning än flickor att läsa böcker om en manlig huvudperson och det kan vara en del av förklaringen till att pojkarna i gruppen var snabba med att uttrycka sig på det viset. Ingen av flickorna i någon av grupperna drog en sådan slutsats om böckerna någon gång. I grupp 2 sa flickorna ifrån när de ansåg att pojkarna hade fel. Deras åsikter var bestämda och pojkarna accepterade det. Eftersom barnen inte är mer än 7–8 år gamla kan det leda till att de är osäkra i sig själva och därför kan pojkarnas val att inte driva sina funderingar vidare bero på det. Barnen kunde med hjälp av varandra utveckla hur de såg på litteratur och på könsroller och pojkarna ändrade uppfattning. I grupp 3 vidgade en pojke sin syn på vad pojkar och flickor kan ha för intressen genom boken.

Flicka1: Jag tror att både tjejer å killar kan läsa boken

Flicka 3: Ja för jag går på karate å jag tycker om att läsa om det då

Pojke 1: Går du på karate?

Flicka 3: ja jag har gjort det i varje fall

Pojke 1: Men du kan väl inte slåss?

Flicka 3: men åh man slåss inte öh man gör så här å så här (gör karateslag med armarna)

Intervjuare: Ja tror du x (namnet på flicka 3) att både flickor å pojkar kan läsa om karate då?

Flicka 3: Ja man behöver faktiskt inte vara kille

Pojke 1: cool

Citatet visar att barnen faktiskt hjälper varandra att utvecklas och vidga synen på könsroller. Pojken i gruppen hade en föreställning om att flickor inte utövade karate och därför inte heller ville läsa en bok som handlade om det. Han har redan förväntningar på att de båda könen ska ägna sig åt olika saker. Flicka 1 ändrade hans syn genom att tydligt visa att flickor också utövar sporten genom att berätta att hon har gjort det. Pojken ändrade sin åsikt och ansåg att boken kunde läsas av alla. Tillsammans i alla fem grupperna kom barnen också fram till att boken var för båda könen.

4.3.5 *Spöket med handskarna* av Marita Lindquist (1987)

Barnen tycker om att läsa om läskiga saker och uttrycker sig positivt om böcker som handlar om spöken. I grupp 1 kunde barnen inte relatera innehållet till de stereotypa könsrollerna.

Intervjuare: Om ni tittar på dom här böckerna, bara tittar på framsidan kan man säga om det är några flickböcker eller pojkböcker dom här böckerna?

Alla: Nää

Flicka 2: Jag känner inte igen nån som är flickböcker eller pojkböcker

Flicka 3: Alla är tjej och killböcker här

Intervjuare: Det är så

Flicka 2: Det kan va lite spökligt

Intervjuare: Är det pojkar eller flickor som läser om spöken då?

Flicka 1: Det är både och

Barnen använder här termerna pojke- och flickböcker och säger att båda könen kan läsa om spöken. Det är ett neutralt ämne för dem och ingenting som de relaterar till kön. Barnen vill dock veta om spöket är en pojke eller flicka. I grupp 2 fördes följande diskussion:

Intervjuare: Vad tror ni om denna boken?

(håller upp *Spöket med handskarna*)

Pojke 1: hmm

Flicka 1: Jag tror det är för både och

Pojke 1: Men han (pekar på spöket James på framsidan) ser ut som en tjej

Pojke 2: Ja, den handlar nog om tjejspöken/då är det en tjejbok

Flicka 2: Nä det är ett killspöke för det ser jag

Flicka 1: Ja så boken handlar/alla kan läsa den

Pojke 1: hmm jo det är nog en kille

Intervjuare: Spelar det någon roll om spöket är en kille eller tjej x (namnet på pojke 1)?

Pojke 1: Ja för om det handlar om ett babyspöke så kan tjejer läsa det

Flicka 1: Det är inte ett babyspöke!

Flicka 2: Nä å alla kan läsa boken

Pojkarna i gruppen tror direkt att boken är för flickor eftersom de tycker att bilden på framsidan föreställer ett flickspöke. Därför tror de att fler flickor skulle vilja läsa boken. Det visar att det som Martvall & Tärnholms (2007) undersökning tar upp stämmer in på den här barngruppen också. Pojkar väljer i hög utsträckning att läsa böcker med en manlig huvudperson. Att pojkarna uttrycker sig med ordet "babyspöke" ger en negativ klang och ställer flickorna i gruppen i försvarsposition. Flickorna är bestämda i sin åsikt om att det inte spelar någon roll och att det inte är ett babyspöke. Än en gång visar de för pojkarna att de anser att flickorna har rätt. Pojkarna accepterar det och ändrar sina tankar om boken. De drar snabba slutsatser som antingen visar att de inte har tänkt igenom vilka åsikter de uttrycker eller så visar det deras egentliga tankar om boken. Fenomenet med könsbestämda djur och andra väsen, i det här fallet ett spöke, kan leda till problem för barn då det inte tydligt uttrycks vilket kön det tillhör. Barnen i grupp 2 behövde få veta vilket kön spöket hade för att bestämma om det var en pojk- eller flickbok. Titeln gav inte heller barnen några ledtrådar utan de behövde lyssna på texten på bokens baksida för att få reda på att spöket hette James. Chatton (2001) menar att de flesta illustrationer visar vilket kön karaktärerna i en bok har, även om de inte är människor. Debatten om barnlitteratur tar upp att det bland annat finns för mycket stereotypa könsroller i böcker och att det leder till att barnen får dem förmedlade till sig till exempel via litteraturen (Kåreland, 2001). Barnen i den här undersökningen visar däremot att det är en trygghet för dem att veta vilket kön ett djur eller en person har i en bok för att kunna ta till sig innehållet och vilja läsa den. Även om barnen säger att böcker inte är pojk- eller flickböcker så vill de veta vilket kön boken handlar om för att kunna säga om de är intresserade av den eller inte. I grupp 4 tycker en flicka att *Spöket med handskarna* är en bok för pojkar.

Intervjuare: Spöken då är det för både pojkar å flickor?

Flicka 2: nää

Pojke 1: Jo

Flicka 1: Jag tycker att det är mera för pojkar för att det är mera sådära lite killarna tycker mera om spökhistorier å några flickor tycker inte om det så jag tycker att det är mera för killar

Intervjuare: Är flickorna inte så modiga som pojkarna kanske?

Alla: Jooo

Flicka 2: Alla kan läsa om spöken/fast inte om man är liten för då kanske man får mardrömmar

Flicka 1 grundar sin åsikt på sina egna intressen och personlighet. Hon tycker inte om spökhistorier och eftersom hon uttrycker sig med ”några flickor” tolkar jag det som att hon känner andra flickor som inte heller tycker om det. Hon sätter sig själv i centrum och antar utifrån det att de andra tycker likadant. Alla andra i gruppen ansåg istället att båda könen kunde läsa om spöken och hävdade att flicka 1 hade fel. När flickan fick en följdfråga på ämnet som handlade om egenskapen mod var alla barnen snabba med att uttrycka att båda könen är modiga. Tillsammans kommer de sedan fram till att spöken är ett innehåll i böcker som både pojkar och flickor kan och vill läsa. Det är samma slutsats som de andra fyra grupperna också kommit fram till.

4.3.6 Dockan som grät av Jörn Jensen (2007)

Framsidan på boken visar två barn som ser rädda ut och barnen i grupperna ansåg att boken verkade läskig vid första ögonkastet. När jag läst texten på baksidan för dem var de än mer övertygade om att boken innehöll spänning. När jag frågade barnen om vetskapen om att boken handlade om en docka skulle påverka deras val av att läsa den eller inte, blev svaret att det inte skulle göra det. Både pojkarna och flickorna ansåg att de kunde läsa boken. I grupp 1 uttrycker de den åsikten på följande vis:

Intervjuare: Å den då (pekar på *Dockan som grät*) där det står att den handlar om en docka hade du lånat den x (namnet på pojke 1)?

Pojke 1: Nja låter rätt så läskig / dockan som grät

Flicka 1 & 2: Mmm

Intervjuare: Jag tror att den är lite läskig nästan som en spökhistoria i den fast det kanske man inte tror när det står att den handlar om en docka

Flicka 1: Jag tycker inte att barbie dockor eller bratz är för/är för/jag tycker att både killar å tjejer kan ha barbie å bratz för vissa killar kanske tycker om att leka med det

Intervjuare: Ja så kan det ju vara/kan både pojkar å flickor läsa denna boken då?

Alla: Jaa

Som intervjuare försöker jag att förmedla en traditionell könsroll till barnen genom att hävda att det inte är läskigt att läsa om dockor. Det är, enligt Andrae (2001) en stereotyp leksak för flickor och för 60 år sedan skulle flickorna leka lugna, behärskade lekar som inte var farliga på något sätt. Men barnen i gruppen ansåg inte att det fanns några specifika pojk- och flickleksaker och att dockor likaväl kunde vara en leksak för pojkar. Men sättet som flicka 1 uttrycker sig på visar att normen för att leka med dockor är att man är flicka. Hon säger ”vissa killar kanske tycker om att leka med det” och menar att det är ovanligare att pojkar väljer dockor som leksak än att flickor gör det. Barnen förknippade inte bokens titel *Dockan som grät* med vad bilden på framsidan visade. Därför ansåg de att boken verkade spännande och läskig och skulle vilja läsa den. Inte i någon av de fem grupperna uttryckte barnen att boken skulle vara en pojk- eller flickbok utan den kunde läsas av båda könen.

4.3.7 Tusse med tassen av Marie- Chantal Long (2004)

Barnen ansåg att både flickor och pojkar vill läsa om djur. De drar den slutsatsen i alla fem grupperna men boken verkade inte intressera dem nämnvärt utan istället leds de in på tankar om sina egna djur. I grupp 1 lät en del av samtalet som följer:

Intervjuare: Om vi tittar på en bok som den här då där det är en liten katt på är det nått som tjejer och killar tycker om?

Flicka1, 2 & 3: Jaa

Flicka 3: Alla kanske tycker om djur

Flicka 2: Jag tycker om djur men jag är allergisk mot päls

Barnen anser att djur är ett ämne som intresserar både pojkar och flickor. *Tusse med tassen* har en framsida av en pojke som håller i en liten kattunge. Barnen verkar tycka att när det handlar om ett riktigt djur och inget fantasidjur så spelar det ingen roll vilket kön djuret har. De uttrycker inte om boken verkar rolig eller spännande utan bara att den är bra då de får lyssna till texten på baksidan. Snabbt associerar de till sina egna erfarenheter och berättar om hundar, katter hamstrar och alla möjliga djur som de har hemma. I grupp 4 pratar barnen om varför böcker ser ut att passa för pojkar eller flickor.

Intervjuare: Om ni tittar på domma böckerna som ligger här/ser dom ut som att dom passar pojkar eller flickor?

Flicka 2: Både och

Intervjuare: Varför det då?

Flicka 1: De ser mera ut så där kill och tjejiga ut

Intervjuare: Varför tycker du det då?

Flicka 1: För att det finns så dära kill å tjej/killarna om dom tycker att det är lite spännande å tjejerna dom vill läsa den å sen kanske dom/några kan läsa en sån här (pekar på en bok på bordet)

Intervjuare: Men den här där det handlar om en liten kattunge tror ni att det är mest pojkar eller flickor som tycker om det tror ni?

Flicka 1: Båda

Alla: Jaa

Pojke 1: Alla tycker om djur å då läser man om det

(Alla barnen håller med)

När barnen i grupp 4 försöker förklara varför de anser att vissa böcker passar för pojkar och andra för flickor är de inte säkra på hur de själva menar. Att pojkarna vill läsa lite mer spännande böcker är det enda som kommer fram. Men det väsentliga är att de skiljer på könen. När jag i samband med diskussionen tar upp *Tusse med tass* relaterar inte barnen den boken till traditionella könsroller. Alla i gruppen var överens om att båda könen kan läsa om det och att orsaken är att alla tycker om djur.

Att det är skillnad i hur könsrollerna beskrivs och används i barnlitteratur har dokumenterats och forskats på av många (se Andrae, 2001, Furuland & Örvig, 1986, Wolgast, 1986 samt Kåreland, 2001). Dock är det få som tar upp djur i samband med genusperspektivet. Det kan tolkas som att djur är ett ämne som passar för och accepteras av båda könen och att både pojkar och flickor är intresserade av det. Lassén-Seger (2008) är en av få forskare som tar upp ämnet och menar att barn tycker om att läsa om djur men att det också finns en djupare bakgrund till att många barnböcker innehåller berättelser om ämnet. Barn är förknippade med djur på två olika sätt. Det ena handlar om oskuldsheten och det andra om det okontrollerade. Djur är ett ämne som har funnits i barnböcker under lång tid och som anses vara könsneutralt och därför kan läsas av både pojkar och flickor. För barnen är det inget nytt att läsa om djur utan det är ett tryggt innehåll som de vet att de tycker om.

4.3.8 *Bozze den snälla polisen* av Petter Lidbeck (2006)

Barnen i alla grupperna tyckte att boken såg rolig och lite knasig ut. De såg att den handlade om en polis och tyckte att det verkar spännande att läsa om en rånarjakt. Att bokens framsida var fantasifull ledde till att barnen i grupp 5 spann vidare på berättelsen med hjälp av bilden och uttryckte det så här:

Intervjuare: Vad tror ni om denna boken då?

(Håller upp *Bozze den snälla polisen*)

Flicka: Jag tror den är rolig

Pojke 2: (skrattar till) han har trillat på rumpan

Pojke 1: ja å så springer rånare förbi ba

Pojke 3: då gömmer han pengarna nånstans å kommer undan

Flicka : En polis får inte ramla men det gör dom alltid ändå på film

Intervjuare: Skulle ni vilja låna denna boken?

Alla: Jaa

Pojke 2: den verkar rolig så där å lite knasig

Inget av barnen i grupperna uttryckte en åsikt om att boken verkade läskig eller spännande utan det var egenskaper som knasig och rolig som kom upp i samtalen. Humor är liksom djur (se 4.3.7 Tusse med tassen) ett ämne som forskare inte skriver mycket om. Det är inte förknippat med stereotypa könsroller utan passar för både pojkar och flickor. Därför uttryckte alla barnen i grupperna att de skulle vilja läsa boken och vilket kön man har spelar ingen roll. En intressant aspekt är att det bara var när *Bozze den snälla polisen* kom på tal som barnen engagerade sig i bokens berättelse och försökte gissa vad den skulle handla om och hittade på en fortsättning. Både pojkar och flickor var engagerade i diskussionen och när humor var den egenskap som var den viktigaste med boken sågs den inte som en pojk- eller flickbok utan alla kunde läsa den.

4.3.9 Sammanfattning av det empiriska materialet

Då barnen fick beskriva vad en bra bok ska handla om valde alla att nämna humor och spänning. Både flickorna och pojkarna ansåg att det var de egenskaper som var av störst vikt vid valet av bok. Den ska vara rolig, knasig, läskig och spännande. Ett innehåll som handlar om spöken, mysterier, djur och sport tyckte alla var bra. Flera av pojkarna var snabba med att uttrycka en åsikt om böckerna var pojk- eller flickböcker. De grundade sina val på böckernas framsida. Traditionella sporter för pojkar, som fotboll och karate, signalerade till pojkarna i gruppen att det var böcker främst för dem. De var av den åsikten att flickorna inte skulle vilja läsa en bok med ett sådant innehåll. Men de andra i gruppen, då främst flickorna, fick dem i slutänden att anse att alla böcker kunde läsas av båda könen. Pojkarna accepterade flickornas argument och det tyder på att de inte själva var övertygade i sina åsikter. För de flesta av barnen spelar huvudpersonens kön ingen roll. Det är bokens innehåll som är det viktigaste. Men några av pojkarna uttryckte att böcker med en pojke på framsidan var böcker för dem.

Att de snabbt drog den slutsatsen tyder på att det är pojkarnas egentliga åsikt som kommer fram direkt när man frågar dem. Efter att ha samtalat med de andra barnen i gruppen, som var av en annan åsikt, kunde pojkarna ändra sin syn på saken. Utan ett samtal och en diskussion hade de troligtvis stått fast vid de förutfattade meningar som de uttryckte om böcker och könsroller.

Av de författare som skrivit de åtta böcker som ingick i den empiriska studien skriver alla om en västerländsk kultur. De bokval som jag gjorde påverkar undersökningen i den grad att det hade kunnat leda till andra resultat med andra böcker. Barnen fick här se för dem ”vanliga” böcker som utspelar sig i ett samhälle som de känner till. Elvin-Nowak & Thomsson (2003) tar upp att vad landet, kulturen, familjen och omgivningen har för värderingar spelar stor roll när barn skapar sin könsidentitet. Barnen som deltar i undersökningen bor i samma område, går i samma skola och det kan vara en orsak till varför deras åsikter om böckerna och om könsroller är likartade. Men barnen hade också olika åsikter om böckerna och vad som anses passa pojkar och flickor att läsa, så en liknande diskussion hade nog förts även vid val av andra böcker.

För att barnen skulle kunna göra utlåtanden om böckerna fick de först titta på böckernas framsida. Av att bara göra det kunde de konstatera om de tyckte boken verkade bra eller dålig. Bilden på framsidan har stor betydelse för att fånga barnens intresse. De böcker vars illustrationer tydligt visade vad boken handlade om och var knasiga eller läskiga var de böcker som barnen först förmedlade sina tankar om. *Husflugan Bertil flyttar hemifrån*, *Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden*, *Spöket med handskarna*, *Bozze den snälla polisen* och *Dockan som grät* var de böcker som barnen i alla grupperna först visade intresse för. Tillsammans i de fem grupperna kom barnen, efter diskussioner, fram till slutsatsen att ingen av böckerna var speciella pojk- eller flickböcker utan alla kunde läsa alla. Men samtalen i fokusgrupperna visar att barnen börjar se en skillnad mellan könen.

4.4 Slutsats av resultatet

För att knyta an till syftet med undersökningen kan jag konstatera att barnen som medverkat inte anser att det finns böcker bara för pojkar och bara för flickor. De medger att böcker kan *kallas* för pojk- respektive flickböcker, men de *är* inte det. Alla kan läsa alla böcker. Det är det personliga intresset som avgör vilken bok man väljer. Men den slutsatsen kom barnen

fram till först efter diskussioner i grupperna som visade att alla inte var av den åsikten från början. Några av barnen uttryckte snabba tankar om att vissa böcker passade mer för flickor eller för pojkar än vad andra gjorde. Sporter som fotboll och taekwondo ansåg några pojkar var mer för dem än de var för flickor. De förmedlade ett traditionellt synsätt eftersom fotboll under 1900- talet har utövats av främst pojkar och en sport som taekwondo inte sågs passande för flickor. Dock sker det förändringar på 2000- talet som flickorna i undersökningen påpekade genom att berätta att de utövade båda sporterna och slog hål på myten att bara pojkar gjorde det. De gav pojkarna i grupperna bevis för motsatsen till deras påståenden och pojkarna ändrade sin åsikt. Det är ändå svårt att veta om det egentligen skedde någon förändring hos dem eller om de fortfarande kommer att tycka på samma sätt. Även om alla barnen till sist uttryckte att det inte finns pojk- och flickböcker kan man utläsa tvekan och osäkerhet hos dem. De framför förutfattade meningar som visar att de stereotypera könsrollerna börjar få fäste. Barnen börjar bli medvetna om att pojkar och flickor förväntas vara olika och det speglar också deras syn på litteratur. Först efter diskussioner i grupperna kunde alla barnen hålla med om att det inte finns pojk- och flickböcker.

Av de böcker som valts ut till att ingå i den empiriska undersökningen anser inget av barnen att någon är en pojk- eller flickbok. Barnen uppskattar att läsa om samma saker oberoende av kön. Det kom fram efter diskussioner i grupperna. En bok ska vara spännande, innehålla humor eller handla om djur och olika sporter för att vara bra. Barnen kan genom att titta på bokens framsida konstatera vad den handlar om och säga om de anser boken verkar vara bra och intressant eller inte. Det är främst bilden på framsidan som sänder signaler till barnen, men även titeln spelar roll. Efter att ha lyssnat till texten på bokens baksida får de en djupare förståelse om vad boken ska handla om och om de vill läsa den eller inte. Barnen ser inte skönlitteratur ur ett genusperspektiv och det viktigaste för dem är att läsa det man tycker om att läsa om.

De flesta av barnen i undersökningen ser inte skönlitteratur kopplat till könsroller. Några av dem anser dock att pojkar och flickor troligtvis väljer att läsa om olika saker då de har olika intressen. Alla barnen har däremot kommit så långt i sin socialisation att de vet att det är skillnad på flickor och pojkar. Det visar de genom att uttrycka traditionella könsroller och att de i någon mening är olika, men barnen kan inte förklara hur eller varför på ett närmare sätt.

Barnens medvetande har kommit så långt att de stereotypa könsrollerna börjar få fäste men de har fortfarande svårt att greppa dem och förstå dem. De har också svårt att uttrycka sig om dem. Detta visar att även då barnen har nått skolålder har inte samhällets könsroller fått fäste i dem ännu och skolan kan därför arbeta för att uppmärksamma och motverka dem. Den här undersökningen visar att vidare forskning behövs inom området. Existerande forskning fokuserar på könsrollerna i barnlitteratur och i samhället och ger en bild av hur det ser ut. Vad forskningen inte visar är barnens egna bilder av de böcker de kommer i kontakt med. Den här undersökningen uppmärksammar därför det perspektivet och visar att barn i 7- 8 års ålder både upplever och inte upplever böcker ur ett genusperspektiv. Några av barnen har börjat göra det men ändrar sin åsikt efter påtryckningar från de andra deltagarna i gruppen. Däremot upplever barnen sig själva och omgivningen ur det perspektivet. Det är därför viktigt att samhället blir medvetet om könsrollerna både i verkligheten och i litteraturen för att kunna arbeta vidare med det i skolan och i hemmet.

Molloy (1992) poängterar vikten av att skolans personal behöver vara medveten om utifrån vilken teori man uppfattar kön. I lärarrollen finns uppdraget att motverka traditionella könsroller och därför behöver fenomenet uppmärksammas ur olika perspektiv. Det står i Läroplanen att ”skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster” (Lpo94, Lärarens Handbok: 10). På så vis fyller den här undersökningen en funktion eftersom den visar att man kan påverka barnens upplevelser om hur man ska vara som pojke och flicka genom att medvetet arbeta med barnlitteratur och på så sätt förändra de stereotypa könsroller som forskning visar finns i hela samhället. Barnen uttrycker att de börjar ta till sig vilka förväntningar som finns på de båda könen och att det är skillnad på dem. Det leder till att skolan fyller en viktig fostransfunktion att motverka de stereotypa könsrollerna. Att använda barnlitteratur är en aspekt i det arbetet och ger en naturlig start till samtal med en barngrupp.

5 Fortsatt forskning

Det kan vara intressant att fortsätta forska om barns åsikter och tankar om skönlitteratur. Den befintliga forskningen visar på vikten att uppmärksamma stereotypa könsroller i litteraturen medan barnens egna perspektiv visar att de inte ser böckerna på det sättet än. Att forska och genomföra undersökningen på äldre barn och ungdomar är ett steg för att gå vidare och få en djupare bild av verkligheten. Fortsätter barn att tycka på det här sättet eller ändrar de sig? Om så är fallet, när ändrar de sig? Barnen i den här undersökningen ser inte skönlitteratur ur ett genusperspektiv men hur gamla har de blivit då de gör det? För att kunna generalisera och få tillgång till en tillräckligt stor mängd data behöver man även genomföra en mer omfattande studie med fler deltagare som står för ett representativt urval. Då kan forskningen också visa vad barn anser om könsroller och skönlitteratur och deras åsikter är minst lika viktiga för framtiden som vad vuxnas är. Samhället måste förstå barns upplevelser för att kunna stötta dem och fostra dem på bästa sätt. En annan aspekt av fortsatt forskning är hur skolans undervisning och arbete med att motverka traditionella könsroller ser ut. Påverkar det barnens sätt att se på sig själva, varandra och på litteratur?

Referenser

- Andersson, Maria & Druker, Elina (2008). *Barnlitteraturanalyser*. Studentlitteratur: Lund
- Andrae, Marika (2001). *Rött eller grönt? Flicka blir kvinna och pojke blir man i B. Wahlströms ungdomsböcker 1914- 1944*. B. Wahlströms förlag: Stockholm
- Chatton, Barbara (2001) "Picture books for preschool children: exploring gender issues with three- and four- year- olds" ur Lehr, Susan (2001) *Beauty, Brains and Brawn the construction of gender in children's literature*. Heinemann: Portsmouth
- Einarsson, Jan & Hultman, Tor G (1984) *God morgon pojkar och flickor - Om språk och kön i skolan*. Liber Förlag: Malmö
- Elvin- Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne (2003) *Att göra kön- om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*. Alberts Bonniers förlag AB; Stockholm
- Furuland, Lars & Örvig, Mary (1986) *Ord och bilder för barn och ungdom 2 - Utblick över barn- och ungdomslitteratur*. Rabén & Sjögren bokförlag AB: Stockholm
- Grettve, Anna (2008) "Barnet i klädkammaren, kläder, klass och genus i två barnberättelser" ur Andersson, Maria & Druker, Elina (2008) *Barnlitteraturanalyser*. Studentlitteratur: Lund
- Hessellund, Hans (1970). *Kön, identitet, roll*. W&Wserien, Munksgaard; Copenhagen
- Hägglund, Solveig (1984). *Livliga pojkar och stillsamma flickor. Föräldrars och daghemspersonals beskrivningar av barns egenskaper och sociala beteende*. Rapport, Institutionen för praktisk pedagogik: Göteborgs universitet
- Jönsson, Karin (2007). *Litteraturarbetets möjligheter. En studie av barns läsning i årskurs F-3*. Holmbergs: Malmö.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund
- Kåreland, Lena (1986) "Köpråd, vitsord, analys Barnbokskritikerns dilemma" ur Furuland, Lars & Örvig, Mary (1986) *Ord och bilder för barn och ungdom 2 - Utblick över barn- och ungdomslitteratur*. Rabén & Sjögren bokförlag AB: Stockholm
- Kåreland, Lena (2001). *Möte med barnboken*. Natur och Kultur: Stockholm
- Kåreland, Lena & Lindh- Munther, Agneta (2005). "Skönlitteratur i förskolan" ur Kåreland, Lena (2005) *Modig och stark- eller ligga lågt. Skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Natur och Kultur: Stockholm
- Lantz, Annika (2007) *Intervjumethodik*. Studentlitteratur: Lund

- Lassén-Seger, Maria (2008) "Bland djungelapor, jaguarer och jobbarkaniner- djuriska barn i bilderböcker" ur Andersson, Maria & Druker, Elina (2008). *Barnlitteraturanalyser*. Studentlitteratur: Lund
- Louie, Belinda (2001) "Why gender stereotypes still persist in contemporary children's literature" ur Lehr, Susan (2001) *Beauty, Brains and Brawn the construction of gender in children's literature*. Heinemann: Portsmouth
- Läraryrket (2006) *Lärarens Handbok*. Stockholm
- Martvall, Eva & Tärnholm, Annica (2007). *Barnlitteratur ur ett genusperspektiv*. Stockholms universitet. Lärarhögskolan i Stockholm. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=3&pid=diva2:198695> hämtad: 090513
- Molloy, Gunilla (1992). *Godmorgon Fröken. Ett samtal om makt, kön och lärarprofessionalism*. Almqvist & Wiksell Förlag: Stockholm
- Nettervik, Ingrid (1994, 2002) *I barnbokens värld*. Gleerups Utbildning AB: Malmö. Andra upplagan
- Paterson, Katherine (2001) "Author profile" ur Lehr, Susan (2001) *Beauty, Brains and Brawn the construction of gender in children's literature*. Heinemann: Portsmouth
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf hämtad: 090513
- Wibeck, Victoria (2000). *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Studentlitteratur: Lund
- Wolgast, Heinrich (1986) (Ungdomsförfattarinnor) ur Furuland, Lars & Örvig, Mary (1986) *Ord och bilder för barn och ungdom 2 - Utblick över barn- och ungdomslitteratur*. Rabén & Sjögren bokförlag AB: Stockholm

Empiriskt material

Blomquist, Lise (2005). *Taekwondo är tuffast.*

Bokförlaget Opal AB

Boström, Håkan (2004). *Husflugan Bertil flyttar hemifrån*

Bäckströms Förlag, Stockholm

Jensen, Jörn (2003). *Kasper i Italien*

Bonnier utbildning AB, Stockholm

Jensen, Jörn (2007). *Dockan som grät*

Bonnier Utbildning AB, Stockholm.

Knister (2006). *Häxan Lilli och vampyren med den lösa tanden*

Förlaget Lutfisken AB

Lidbeck, Petter (2006). *Bozze den snälla polisen.*

Bonnier Carlsen Bokförlag, Stockholm.

Lindquist, Marita (1987). *Spöket med handskarna.*

Aarhus Stiftsbogtrykkerie, Denmark.

Long, Marie- Chantal (2004). *Tusse med tassen.*

Eriksson & Lindgren

Till klass 1b:s föräldrar

Mitt namn är Emelie Arnoldsson och jag är just nu student i klassen. Jag läser lärarutbildningen med inriktning matematik/svenska för tidiga åldrar (årskurs 1-6) och ska skriva mitt examensarbete nu i vår.

Det jag kommer att skriva om är skönlitteratur och om det finns något genusperspektiv i de böcker som era barn läser. Barnen kommer att vara helt anonyma och undersökningen kommer att ske i skolan genom samtal i små grupper. Barnen kommer att spelas in men jag raderar inspelningen så fort jag har arbetat klart med uppsatsen. Ni föräldrar måste informeras och om ni har några frågor hör gärna av er.

Hälsningar Emelie

070-605 27 26

earfr06@student.vxu.se

